

VEAHKKI

EARRÁNEAPMÁI

PERHEKESKUS

Mukana elämässä.

SOABALAŠ EARRÁNEAPMI

Earráneapmi lea kriisa, mii čuohcá olles bearrašii, ja váldá áiggi ceavzit das. Earráneami iešguđet muttuide dárbbášuvvo dávjá olggobeale veahkki. Jos bárragaskavuolta nohká earráneapmái, soabalaš earráneapmi lea buohkaid ja earenomážit máná ovdamunni. Vánhemiid riidos gaskavuodat eai gula mánáide, beroškeahtta ássabago vánhemat seamma viesus vai sierra. Mánáidgohcci ja eará ámmátolbmot leat veahkkin bearraša nuppástuvvi dilis.

Earráneapmái gullet dábálaččat mánggalágan ruossalas dovddut. Rávesolmmoš ii bastte čiegadit dovdduidis, iige dasa leat dárbuge. Lea dehálaš, ahte rávesolmmoš giedahallá dovdduidis sutnje heivvolaš vugiin ja dárbbu mielde nuppiin rávesolbmui, lehkos dat ustit dahje ámmátolmmoš. Veahki iežas veadjimii sáhtta oážžut maiddái iešguđetlágan neahttabálvalusain.

Mánáin lea dehálaš humadit/háleštit earráneami birra ja deattuhit mánnái, ahte earráneapmi ii leat su geažil. Mánnái lea buorre addit saji muitalit iežas sávaldagaid ja fuolaid. Lea dehálaš vástidit máná gažaldagaide rehálaččat ja vuhtiiváldit maiddái daid jurdagiid ja gažaldagaide, mat rávesolbmui mielas sáhttet orrut ártegeat. Máná sáhtta maiddái roahkasmahttit ságastallat ámmátolbmui, guhte ii gula bearrašii, ovdamearkka dihte skuvlakuráhtoriin dahje árabajásgeassima divššáriin.

Sámi psykososiála doarjaga ovttadat Uvjj – Uvjâ – Uvja
árgabeivviid dii. 8-16, tel. 040 663 8882

Anára mielladearvvasvuodadoaimmahat
árgabeivviid dii. 8-16, tel. 040 653 0688

Lapin ensi- ja turvakoti earroveahkeheami bálvalusaide sáhtat
oahpásmuvvat QR-kodas (suomagillii).

DOAIBMI OVTTASBARGOVÁNHENVUOHTA

Ulbmil lea dorvvastit mánnái oadjebas šaddanbirrasa earráneamis fuolakeahtta. Muhtumin lea váttis doaibmat oktasaččat ja dat gáibida ámmátolbmui veahki.

Vánhemiid earráneapmi váikkuha máná árgabeaivái gullevaš geavadaga áššiide, nugo ássamii, árabajásgeassimii ja skuvlii. Njuovžilis árgga dorvvasteapmi veahkeha máná vuogáiduvvat ođđa eallindillái ja giedahallat maiddái váttis dovdduid.

Earránandilis deháleamos lea gávdnat čovdosiid mat sihkkarastet, ahte máná oktavuohta goappáge vánhemii ii boatkan. Ođđalágan vánhenvuođa ja árgga huksema várás gávdnajit iešguđetlágan veahkkeneavvut, dego ovdamearkka dihte vánhenvuođaplána. Dat veahkeha ságastallat dan birra, ahte mánáid árga manná njuovžilit guovtti ruovttu gaskkas ja veahkeha hukset doaibmi ovttasbargovánhenvuođa.

Gávnnat vanhenvuođaplána THL (Dearvvašvuoda- ja buresveadjinlágádus) neahttasiidduin dán QR-koda bokte (suomagillii).

EARRÁNEAPMI PROSEASSAN

Náittosearu sáhttiba ohcat beallalaččat ovttas dahje nubbi beallalaš okto. Náittosearru ohccojuvvo gearretrievttis čálalaš náittosearroohcamušain. Náittosearu sáhttá oažžut 6 mánotbaji guorahallanáiggi maŋgel dahje dasto, go beallalaččat leaba ássan sierra oktilaččat maŋimus 2 jagi. Náittosearu giedahaladettiin duopmostuollu ii dutkka sivaidd. Registrerejuvvon bárragaskavuoda fámuhttimii heivehuvvojit seamma njuolggadusat go náittoserrui. Mánáid áššiid birra soabadettiin ii leat erohus das, leago sáhka náittus- dahje rabaslihtus dahje registrerejuvvon bárragaskavuodas.

Sáhtát lohkat eambbo earroproseassa birra duopmostuollolágádusa neahttasiidduin, gosa beasat dáinna QR-kodain (suomagillii).

SOABADEAPMI JA RIEKTEVEAHKKI

Duopmostuollosobadeamis viggat čoavdit vanhemiid gaskasaš konfliktta sobabalaččat nu ahte máná ovdu ollašuvvá. Vanhemiid gaskasaš fuolahanniiddut čovdjuvvojit maŋimus dilis gearretrievttis. Riekteveahkkedoaimmahagas sáhttá oažžut alcces veahki oalát dahje muhtumassii stáhta ruđain vuogatvuodalaš ášši dikšuma várás.

Dán QR-koda bokte gávnnat eambbo dieđuid riekteveahki birra duopmostuollolágádusa riekteveahkki -siidduin (suomagillii).

OPMODAT EARRÁNEAMI OKTAVUODAS

Jos náittoslihtu áigge ii leat dahkkon náittoseaktu, dalle opmodat mii leat guktuid beallalaččaid namas, rehkenastojuvvo oktii lihtu nogadettiin ja biddjojuvvo beallái guktuide. Velggiid buohta vuolggasadjin lea velggiid sierravuohka. Goappáge beallalaččas lea ovddasvástádus okto iežas vealggistis beroškeahttá das, leago vealgi váldon ovdal náittoslihtu dahje náittoslihtu áigge.

MÁNÁID ÁŠŠIID BIRRA SOAHPAN

Jos vanhemat háliideaba nannejuvvon soahpamušaid mánáid áššiid birra dahje áššiid soahpan ovttasipmárdusain lea váttis, oažžu veahki mánáidgohccis. Mánáidgohcci dahká vanhemiiguin soahpamušaid máná fuolaheamis, ássamis, deaivadanvuogatvuodas ja ealiheamis. Mánáidgohcci bargun lea veahkehit vanhemiid beassat soahpamušii, mii lea máná ovddu mielde ja nanne máná guoskevaš soahpamušaid.

MÁNÁ ÁSSAN

Vánhema soahpaba máná ássamis juoppágoappá vanhema luhte dahje vurrolaga guktuid luhte. Vuorroássamis lea sáhka, go mánná lea unnimustá 40 % áiggis guktuin vanhemiin. Maiddái vuorroássamis ferte meroštallat, mii lea máná virggálaš čujuhus ja goabbá lea ng. lagašvánnen. Jos mánná ássá dušše nuppi vanhema luhte, dalle soahpat njuolggadusaid ja ahte mánná beassá deaivvadit ja doallat oktavuodá doarvái olu maiddái dainna vanhemiin, gean luhte ii ása.

Mánáidgohcci

vuossárga/mánnodat – duorastat dii. 9-10, tel. 040 352 2373

Eambbo dieđuid ja elektrovnnaš oktavuodáváldinskovi gávnnaš dán QR-koda bokte (suomagillii).

EALIHEAPMI

Máná ealiheami birra vanhema sáhttiba soahpat gaskkaneaskka dahje ovttaš mánáidgohcciin. Jos ealihanveahki birra ii leat ovttašipmárdus, ášši čovdovuvvo duopmostuolus..

Davvisámegielat ealihanveahkkerehkenasti gávnnaš dán QR-koda.

SOSIÁLAFUOLAHUSA DOARJJA

Sosiáladoaimmahagas sáhttá oažžut doarjaga earránandilis ja earráneami maŋgel. Dása gullet ovdamearkka dihte mánáidgohcci bálvalusat, bearašbargu sihke dárbbu mielde bearráigeahčču máná sirdásettiin nuppi vanhema lusa sihke dorjojuvvon ja bearráigeahččojuvvon deaivvadeamit.

Anára mánnábearrašiid sosiálabargu
árgabeivviid dii. 8-16 tel. 040 154 7616

Davvisámegielat bearašbagadalli
árgabeivviid dii. 8-16, tel. 040 515 2356

ÁRRABAJÁSGEASSIN JA SKUVLA

Vánhemiid earráneapmi váikkuha álo maiddái mánnái. Nuppástuvvan bearašdili birra lea buorre mitalit máná árgaeallimis dehálaš rávesolbmuide, dego beaiveruovttu divššárii, eahketbeairieggá bagadallái dahje skuvlla oahpaheaddjái. Dilli sáhttá oidnot máná veadjimis ja láhttemis mángga láhkái. Go rávesolbmot dihtet máná áššiid birra, sidjiide lea álkit doarjut ja veahkehit máná. Lassin diehtu geavatlaš áššiid ordnemiid, dego dan, gii viežžá máná goasnai divššus, lea dehálaš mitalit máná divššárii. Dás sáhttet leat erohusat gielddaid gaskkas ja ávžžuhuvvo gulaskuddat ášši iežas skuvllas. Árrabajásgeassinmáksu meroštallojuvvo earrobearrašis lagašvánnemi. Mávssu

juohkima sáhtta soahpat ovttas, jos dan háliida. Jos earráneami maŋnel lagašvánhemis lea ođđa beallalaš, vuhtiiváldit dán boaduid go dahkko máksinmearrádus.

BIVDDE VEAHKI!

Bivdde veahki! -boallu lea vuollegis šielmmá oktavuođaváldinkanála mánnábearrašiid ja nuoraid bálvalusaide.

Go boalu coahkkala, de rahpasa oktavuođaváldinskovi, mainna sáhtát jearrat ráđi dahje bivdit veahki iežat dahje lagas olbmo dillái. Sáhtát dikšut áššiid namain dahje nammamearkkain. Dutnje váldojuvvo oktavuohta 1-2 árgabeaivvi siste.

Oktavuođaváldimiidda vástidit bearašguovddáža bargit. Iešguđet báikegottiid mielde vástideaddjit leat Lappi buresveadjinguovllu gielddaid, organisašuvnnaid dahje searvegottiid bargit.

Amma fuomášat, ahte Bivdde veahki! -boallu ii leat akuhtta áššiid dahje heahtediliid dikšuma várás. Dakkár diliin váldde njuolga oktavuođa 112 dahje buresveadjinguovllu sosiálagohcimii.

Beasat njuolgga davvisámegielat oktavuođaváldinskovvái dán QR-koda bokte. Oktavuođaváldin sáddejuvvo sámegielat bargái.

Veahkki jođánit

NUORRA OLBMUI JA MÁNNÁBEARRAŠII

COAHKKAL BOALU

ja bivdde veahki, ráđi dahje oktavuođaváldima.
Vástádusa oaččut čuovvovaš árgabeaivve.

BOALU GÁVNAT DÁPPE:

<https://lapha.fi/pyyda-apua>

DOARJJA NEAHTAS

Vulobeale QR-kodat dolvot neahttasiidduide, gos gávnnat dieđuid, rávvagiid ja doarjaga earrodillái nugo maiddái vanhenvuhtii. Siiddut leat suomagillii.

Mielenterveystalo eron omahoito “Earráneami iežasdikšu” -programma

Doarjja gažaldagaide, mat bohciidit earráneami oktavuodas

Enjaksa.fi -neahhtabálvalus

Videot bearašeallima iešguđetlágan diliide

Ensi- ja turvakodin apuaeroon.fi (Vuosttaš- ja dorvoruovttuid lihttu) ”Veahkki earráneapmái” siiddut

Dieđut, doarjja ja chat

Väestöliiton Perhepulma (“Bearaščuolbma”) –bálvalus

Ságastallanveahkki vanhemiidda

Parisuhdekeskus Kataja (Bárragaskavuodaguovddáš Kataja)

Bárrarávven ja doarjja neahtas

Yhden vanhemman perheiden liitto (Ovttá vanhema bearrašiid lihttu)

Dieđut ja doarjja ovttá vanhema bearrašiidda

Lappi buresveadjinguovllu Apua huoliin (Veahkki fuolaide) -chat

Veahkki lappiláš nuoraid ja mánnábearrašiid vanhemiid fuolaide

BEARAŠGUOVDDÁŠ

Anára bearašguovddáš lea mánáid, nuoraid ja bearrašiid bálvalusaid mánggasuorggat fierpmádat. Fierpmádat čohkke oktii bálvalusaid ja doaimmaid, maid fáallet gielda, searvegoddi, organisašuvnnat ja buresveadjinguovlu.

Bearašguovddáža bálvalusat fáallet dieđuid, bagadeami ja doarjaga máná ja bearraša iešguđetlágan eallindiliide ja ahkemuttuide. Mánnábearrašis deaivá ja dáhpuhuvvá buotlágan, iige buot álo mana vuordámušaid mielde. Lea gievrvuohta bivdit veahki dalle go dárbbáša dan.

Anára bearašguovddáža neahttasiidduin, dahje elektrovnnalaš bearašguovddážis gávnnat dárkilut dieđuid bálvalusaid ja doibmiid birra. Čuovo maidái Anára bearašguovddáža somekanálad Facebookas ja Instagramas. Elektrovnnalaš bearašguovddážii beasat QR.koda bokte.

Lapin lapsiperheet

@lapinlapsiperheet